

SLOVENSKÁ

AKADÉMIA

VIED

VZNIK SAV

- Od 18. storočia sa objavovali plány na založenie slovenskej vedeckej a výskumnej inštitúcie
- Po roku 1939 z vedeckej obce prišiel podnet na založenie Slovenskej akadémie vied a umení (SAVU)
- Snem Slovenskej republiky 2. júla 1942 prijal zákon o zriadení SAVU
- **18.6.1953** – vznikla SAV ako autonómna súčasť ČSAV a vrcholná vedecká inštitúcia na Slovensku
- Prvý predseda - vysoký stranícky funkcionár Ondrej Pavlík

Budova Predsedníctva SAV

První akademici SAV

Ondrej
PAVLÍK

Dionýz
BLAŠKOVIČ

Dionýz
ILKOVIČ

Jozef
ČABELKA

Jozef
VAŠÁTKO

Ladislav
DÉRER

Štefan
SCHWARZ

Igor
HRUŠOVSKÝ

Zdroj: Archív SAV

PRVÉ ROKY AKADEMIE

Areál SAV na Patrónke

- Do roku 1958 počet pracovníkov aj ústavov prudko rástol
- Dôraz sa kládol na technické a prírodné vedy
- V roku 1960 strana a vláda presadili v snahe o ďalšiu centralizáciu vedy a výskumu pohltienie SAV Československou akadémiou vied

PRVÉ ÚSPECHY

V prvej polovici 60. rokov sa kládol dôraz na moderné technológie a automatizáciu

V spoločenských a humanitných vedách ustupoval prvoplánový dôraz na čistú propagandu

Pod vedením Štefana Peciara
v Jazykovednom ústave
vznikal šesťväzkový Slovník
slovenského jazyka.

Zdroj: Archív SAV

ros íski

Významným úspechom slovenskej vedy bolo
objasnenie vývoja funkcie endokrinných žliaz a ich
regulácie v postnatálnom období pod vedením
endokrinológa Ladislava Mača.

Zdroj: Archív SAV

Počítač RPP16 (Rýchly Programový Procesor so
16-bitovým slovom) bol prvý československý
riadiaci počítač tretej generácie. Bol vyvinutý
v rokoch 1965 – 1968 v Ústave technickej
kybernetiky SAV. Na obr. doc. Ing. Ivan Plander, CSc.,
s Ing. Ivanom Kočíšom, CSc.

Zdroj: www.vystava.sav.sk

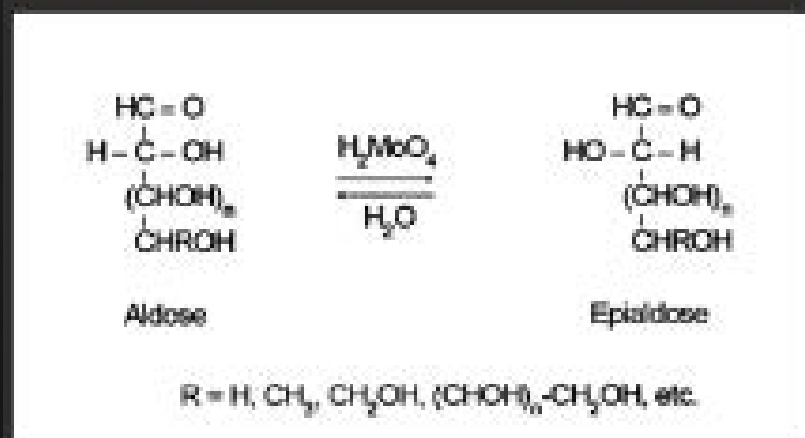
POLITICKÉ POHYBY V SAV

- Počas Pražskej jari väčšina pracovníkov SAV, vrátane predsedu SAV Štefana Schwarza podporovala liberalizačné procesy, slobodu výskumu a spoluprácu so Západom
- V rokoch 1970 – 1972 nastali v SAV normalizačné čistky
- Novela zákona o SAV – posilnenie kontroly vlády SSR a vedenia KSS

Odchádzajúci predseda SAV akademik Štefan Schwarz, jeho nástupca akademik Karol Šiška a podpredseda vlády Štefan Sádovský, 8.6.1970

ROZMACH SAV

Hore: Akademik Vojtech Bílik.
Dole: Všeobecná schéma Bílikovej reakcie.
Objav tejto reakcie umožňuje jednoduchú
prípravu dovtedy ťažko dostupných
vzácných sacharidov.
Zdroj: ChemZi 13/1 (2017)

- V druhej polovici 80. rokov SAV dosiahla najvyšší počet vedeckých pracovísk a pracovníkov (viac ako 6000)
- Dôraz sa kládol na kybernetiku, mikroelektroniku, prognostiku
- Spolupráca v rámci RVHP
- Konceptia budovania veľkých vedeckých centier

DEMOKRATIZÁCIA SAV

V novembrových dňoch roku 1989 väčšina vedcov zo SAV podporovala protesty

Slovenská národná rada v januári 1990 schválila zmenu zákona o SAV

Koncom roka 1990 Predsedníctvo akadémie vytvorilo Grantovú agentúru SAV, ako vôbec prvú inštitúciu na financovanie vedy na základe súťaže výskumných projektov podľa národného programu

Demonštrácia pracovníkov SAV
na Patrónke v novembri 1989

SAV V SAMOSTATNEJ SR

- SAV sa stala najväčšou vedeckou inštitúciou v SR
- Snaha o rýchlu medzinárodnú akceptáciu
- Nutnosť adaptovať sa na nové spoločenské a hospodárske podmienky
- Do polovice 90. rokov klesol počet pracovníkov v SAV na polovicu

Predseda SAV Štefan Luby víta
na pôde akadémie kozmonauta
Ivana Bellu a jeho náhradníka
Michala Fuliera, 1999

TRANSFORMAČNÁ ODYSEA

Účastníci s transparentom počas protestného zhromaždenia v areáli Slovenskej akadémie vied (SAV) na Patrónke, vyzývajú ministerstvo školstva, aby zapísalo nové verejné výskumné inštitúcie do registra. Bratislava, 3. august 2018

- Od roku 2007 vedenie akadémie uvažovalo o transformácii SAV na verejnú výskumnú inštitúciu, podľa vzoru vysokých škôl
- V roku 2009 vznikla Komisia na riešenie problematiky vhodného ekonomického modelu SAV
- Prvý pokus v roku 2018 bol zmarený ministerstvom školstva
- V roku 2020 nová vládna koalícia v aktívnej spolupráci s Predsedníctvom SAV opätovne naštartovala proces transformácie
- Organizácie akadémie po náročnej príprave úspešne prešli na právnu formu verejných výskumných inštitúcií k 1. januáru 2022

VÝNIMOČNÉ VÝSLEDKY

- Štúdia Petra Samuelyho, Pavla Szabóa a Jozefa Kačmarčíka z Ústavu fyzikálnej elektroniky SAV o tzv. **dvojrozmernej supravodivosti** uverejnená v prestížnom časopise Physical Review Letters
- Tím pracovníkov z Geofyzikálneho ústavu SAV v zložení Peter Moczo, Jozef Kristek, Martin Gális, Miriam Kristeková vyvinul komplexnú metódu **numerického modelovania seizmického pohybu** v štruktúrne zložitých prostrediach, ktorá patrí medzi najlepšie na svete
- Pracovníci ústavu materiálov a mechaniky strojov SAV pod vedením Františka Šimánčíka dosiahli vynikajúce výsledky v oblasti **lisovania práškových zmesí na báze hliníkových zliatin**, ktoré sa už využívajú v priemysle
- V Ústave anorganickej chémie SAV sa pod vedením Vladimíra Malkina, Olgy Malkinovej a Jozefa Nogu podarilo vyvinúť **kvantovochemický program ReSpect**, najefektívnejší program na svete, ktorý sa využíva na výpočty magnetických vlastností zlúčenín s ťažkými prvkami

Tím prof. Petra Samuelyho, pôsobiaci v Centre fyziky veľmi nízkych teplôt, v zložení: prof. RNDr. Peter Samuely, DrSc., RNDr. Jozef Kačmarčík, PhD., RNDr. Zuzana Pribulová, PhD., RNDr. Pavol Szabó, CSc., Ústav experimentálnej fyziky SAV. Cenu Vedecko-technický tím roka 2012 získali za významný prínos v oblasti výskumu vysokotepelnej supravodivosti pomocou experimentálneho potvrdenia a objasnenia mechanizmu dvojmedzerovej supravodivosti.

Zdroj: www.vedatechnika.sk

Špičkový vedecký tím numerického modelovania seizmického pohybu tvoria (zľava) Mgr. Martin Gális, PhD., prof. RNDr. Peter Moczo, DrSc., Mgr. Miriam Kristeková a doc. Mgr. Jozef Kristek, PhD., z Fakulty matematiky, fyziky a informatiky Univerzity Komenského v Bratislave.

Zdroj: prof. Peter Moczo

Zlatú medailu SAV získal prof. Ing. Eberhard Borsig, DrSc. (Ústav polymérov SAV), a Medaily SAV za podporu vedy dostali tri vedkyne a vedec z Ústavu anorganickej chémie SAV – RNDr. Dáma Gyepesová, CSc., RNDr. Jana Madejová, DrSc., Dr. Oľga Malkin, DrSc. a Dr. Vladimír Malkin, DrSc., 19. 10. 2016.

Zdroj: Vladimír Šimíček

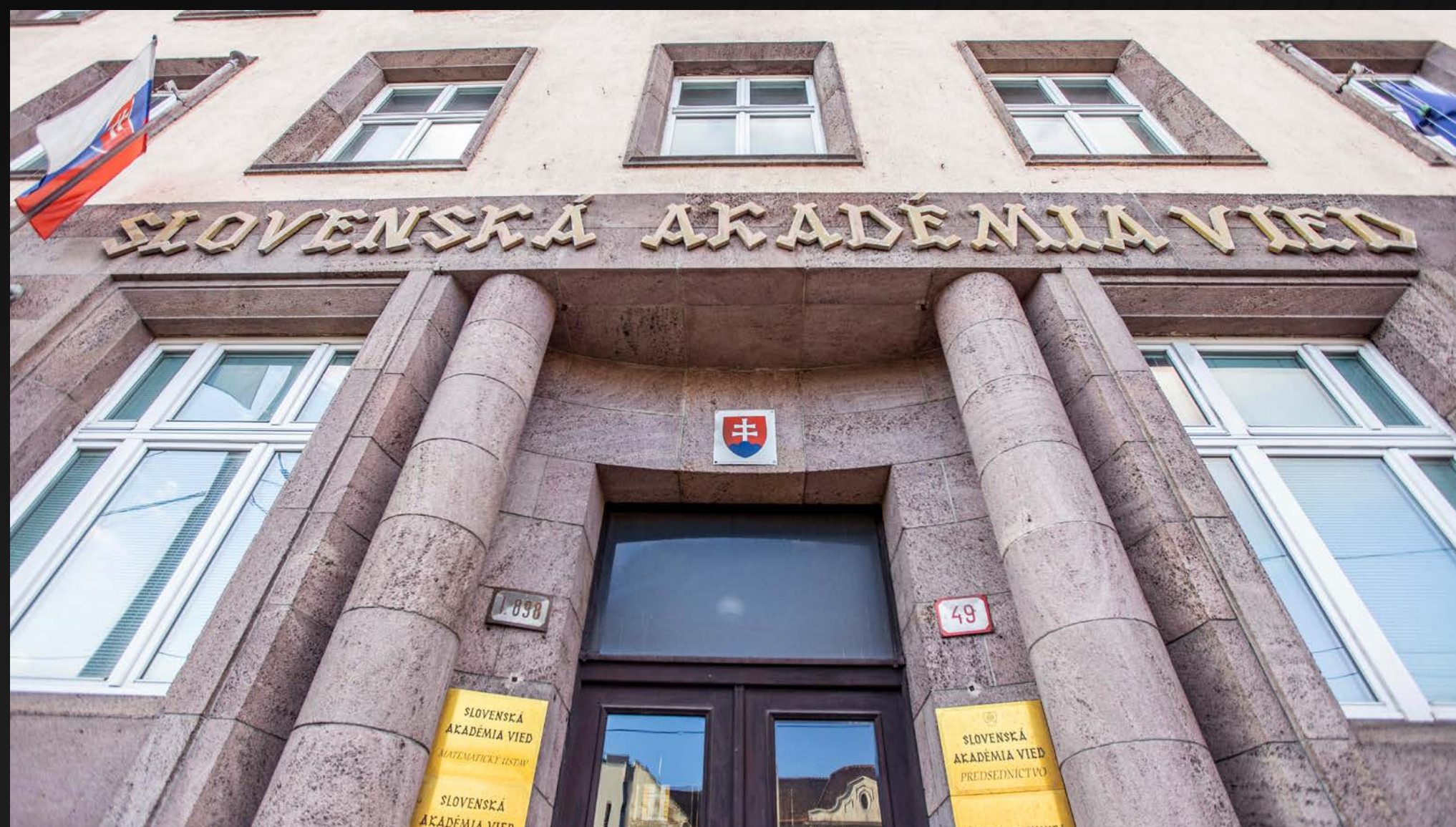

SÚČASNOSŤ

Prvý míting expertov pre hodnotenie vedeckých ústavov SAV, Bratislava, 18.7. 2016. Predseda Pavol Šajgalík víta hodnotiacu komisiu zloženú zo zahraničných expertov a členov za SAV

- Hodnotenie ústavov SAV zahraničnými expertami od roku 2016
- Snaha vedenia SAV zvýšiť slabú úspešnosť slovenských vedcov v získavaní prestížnych grantov Európskej výskumnej rady (ERC)
- Spustenie grantových programov **SASPRO** a **SASPRO 2** s cieľom prilákať excelentných zahraničných aj slovenských vedcov na Slovensko
- Spustenie programu **Impulz** umožňujúci vybudovať špičkové výskumné tímy na pôde SAV

SLEDUJTE, POČÚVAJTE A ČÍTAJTE NÁS

Slovenská akadémia vied

@akademiovied

Vedecký podcast SAV

Časopis Akadémie (akademia.sav.sk)